12. 10. 2009

ID: 58581

Materiální podmínka trestnosti činu

To, co ovlivňuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, musí být primárně vzato v úvahu již při posuzování trestnosti činu, to znamená v rámci zkoumání materiální podmínky trestnosti činu nebo v rámci zkoumání materiální podmínky tzv. kvalifikované skutkové podstaty.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tdo 636/2009, ze dne 30.6.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného P. V., proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 1 To 53/2008, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 52 T 10/2005, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 1 To 53/2008, zrušuje v celém rozsahu. Podle § 265k odst. 2, věta druhá, tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu v Olomouci přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 52 T 10/2005, byl obviněný P. V. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr. zák., kterého se dle skutkového zjištění nalézacího soudu dopustil tím, že

jako jednatel společnosti A.G. I., spol. s r.o., zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně,

v období od 16. října 1995 do 16. října 1997 uzavřel osobně nebo prostřednictvím sítě obchodních zástupců společnosti A.G. G., a.s., zastoupené RNDr. M. J. po území celé České republiky nejméně s celkem 355 poškozenými celkem 501 smluv o tichém společenství, ve kterých se zavázal ve stanovených lhůtách, od šesti měsíců do čtyř let, zhodnotit jimi vložené finanční prostředky dalším podnikáním a tyto vyplatit zpět včetně sjednaného úrokového navýšení,

a to na základě reklamní kampaně zejména formou inzerce v tisku, poskytováním informačních letáků i osobním kontaktem obchodních zástupců s poškozenými klienty, v níž kromě slibovaného zcela nereálného zúročení vkladů budoucích tichých společníků v garantované výši 20-39 % ročně z investované částky dle typu uzavřené smlouvy, výnos z čistého zisku v předpokládané výši 15% ročně z peněžitého vkladu a zhodnocení vkladu v souvislosti s plánovaným nárůstem čistého obchodního jmění ve výši 5 % ročně z peněžitého vkladu vypláceného při vrácení vkladu, tiché společníky prostřednictvím propagačních materiálů i obchodních zástupců nepravdivě ujišťoval mimo shora uvedené informace o zajištění jejich vkladů garantovaným základním jměním společnosti ve výši 300 milionů Kč, ač společnost reálně takovýto majetek nikdy nevlastnila a základní jmění společnosti bylo tvořeno po jeho navýšení dne 2.5.1995 z 99 % toliko nepeněžitým vkladem společnosti A.G. F., spol. s r.o., v podobě 272.728 ks akcií společnosti M., a.s., na které majetek již dne 23.10.1995 byl podán návrh na konkurz a tento prohlášen dne 13.5.1996, tudíž se nejednalo o reálný majetek, z něhož by tišší společníci mohli být uspokojováni, dále ujišťoval o jedinečných možnostech podnikání společnosti A.G. I., spol. s r.o., v oblasti poskytování finančních půjček dalším subjektům oproti zástavám nemovitostí v několikanásobně vyšších hodnotách, dále ujišťoval, že sdružení A.G. G.

zahrnující i společnost A.G. I., spol. s r.o., je mezinárodní sdružení společností působících v různých odvětvích ekonomiky, zejména v oblasti financí, cenných papírů, realit a leasingu, společnost A.G. I., spol. s r.o., přitom nevyvíjela ve shora zmíněném období činnost, která by zabezpečila navrácení vkladů tichým společníkům, včetně slibovaných úroků, ve sjednaných lhůtách, přičemž s ohledem na způsob hospodaření a finanční stav společnosti A.G. I., spol. s r.o., obžalovaný věděl, že smluvní závazky společnost nebude pravděpodobně schopna splnit v případě většiny poškozených a byl srozuměn s tím, že podíl na zisku a vklad jim eventuálně nebudou vyplaceny, což se také stalo, takto od poškozených vylákal celkem 21.651.725,- Kč, z nichž však vkladatelům vyplatil jen nejméně 1.495.499,- Kč, a takto je poškodil celkem o 19.456.366,- Kč, které použil dílem na provoz a výdaje společnosti a dílem nezjištěným způsobem.

Konkrétní případy, kdy obviněný jednal výše popsaným způsobem, jsou podrobně specifikovány ve skutkové větě výroku rozsudku soudu prvního stupně.

Za uvedený trestný čin byl obviněný P. V. podle § 250 odst. 4 tr.zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání sedmi roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkcí ve statutárních orgánech obchodních společností a družstev na dobu pěti roků.

Podle § 228 odst. 1 tr.ř. byl obviněný zavázán zaplatit poškozeným F. M., S. D., L. J., E. U., I. S., L. H., M. N., J. Š., M. B., B. B., M. K., M. Z., J. G., R. P., A. L., O. R., M. N., M. H., I. S., L. M., H. Č., L. Č., J. Č., H. V., S. V. škodu ve výši uvedené ve výroku tohoto rozsudku.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli poškození F. M., E. U., L. H., J. Š., M. K., J. G., O. R. a H. Č. odkázáni se zbytkem svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Naproti tomu byl obviněný P. V. výše uvedeným rozsudkem soudu prvního stupně podle § 226 písm. b) tr.ř. zproštěn obžaloby pro skutek spočívající v tom, že

jako jednatel společnosti A.G. I., spol. s r.o., zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně,

od roku 1995 do roku 1997 uskutečnil reklamní kampaň, při které sliboval zúročení vkladů budoucích tichých společníků v garantované výši 20-39 % ročně z investované částky dle typu uzavřené smlouvy, výnos z čistého zisku v předpokládané výši 15 % ročně z peněžitého vkladu a zhodnocení vkladu v souvislosti s plánovaným nárůstem čistého obchodního jmění ve výši 5 % ročně z peněžitého vkladu vypláceného při vrácení vkladu,

poté v období od 16. října 1995 do 15. října 1997 uzavřel osobně nebo prostřednictvím obchodních zástupců po území celé České republiky nejméně s 358 osobami 507 smluv o tichém společenství, ve kterých se zavázal ve stanovených lhůtách, od šesti měsíců do čtyř let, zhodnotit jimi vložené finanční prostředky dalším podnikáním a tyto vyplatit zpět, včetně sjednaného úrokového navýšení,

přičemž tichým společníkům uváděl nepravdivé informace o zajištění jejich vkladů garantovaným základním jměním společnosti ve výši 300 mil. Kč, ač společnost reálně takovýto majetek nikdy nevlastnila a nevyvíjela ve shora zmíněném období žádnou činnost, která by zabezpečila navrácení vkladů tichým společníkům, včetně slibovaných úroků, ve sjednaných lhůtách, v důsledku čehož poškodil níže uvedené tiché společníky nevrácením jejich vkladů o celkovou částku 22.240.725,- Kč takto:

13. F. Č., smlouva ze dne 4.1.1996 na částku 500.000,- Kč,
23. Mgr. S. Š., smlouva ze dne 19.3.1996 na částku 20.000,- Kč,

114. M. K., smlouva ze dne 1.12.1996 na částku 50.000,- Kč,
166. J. Č., smlouva ze dne 29.1.1997 na částku 20.000,- Kč,
193. B. Z., smlouva ze dne 8.3.1997 na částku 50.000,- Kč,
234. Z. K., smlouva ze dne 24.4.1997 na částku 5.000,- Kč,
254. B. D., smlouva ze dne 7.5.1997 na částku 10.000,- Kč,

když nalézací soud dospěl k závěru, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Proti rozsudku Krajského soudu v Brně, ze dne 16.7.2008, sp. zn. 52 T 10/2005, podal odvolání jednak obviněný P. V. a prostřednictvím společného zmocněnce i poškození M. N., Ing. L. H., Ing. F. M., MUDr. M. K., J. Š. a E. U. O podaných dovoláních rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 29.1.2009, sp. zn. 1 To 53/2008, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), písm. f), odst. 2 tr.ř. z podnětu odvolání obviněného a poškozené M. N. napadený rozsudek částečně zrušil ve výrocích o testech a náhradě škody a podle § 259 odst. 3 tr.ř. nově rozhodl tak, že obviněnému P. V. za odvoláním nezměněný trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr.zák. uložil podle § 250 odst. 4 tr.zák. trest odnětí svobody v trvání 6 let. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr.zák. byl obviněný pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr.zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkcí ve statutárních orgánech obchodních společností a družstev, na dobu 5 let. Podle § 228 odst. 1 tr.ř. byla současně obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozeným:

Ing. F. M., škodu ve výši 32.800,- Kč,

S. D., škodu ve výši 100.000,- Kč,

L. J., škodu ve výši 60.000,- Kč,

E. U., škodu ve výši 40.000,- Kč,

I. S., škodu ve výši 150.000,- Kč,

Ing. L. H., škodu ve výši 43.200,- Kč,

M. N., škodu ve výši 47.000,- Kč,

J. Š., škodu ve výši 57.000,- Kč,

M. B., škodu ve výši 25.000,- Kč,

B. B., škodu ve výši 25.000,- Kč,

MUDr. M. K., škodu ve výši 332.500,- Kč,

M. Z., škodu ve výši 100.000,- Kč,

J. G., škodu ve výši 39.300,- Kč,

R. P., škodu ve výši 50.000,- Kč,

A. L., škodu ve výši 100.000,- Kč,

O. R., škodu ve výši 54.760,- Kč,

M. N., škodu ve výši 10.000,- Kč,

M. H., škodu ve výši 73.500,- Kč,

I. S., škodu ve výši 30.000,- Kč,

L. M., škodu ve výši 100.000,- Kč,

H. Č., škodu ve výši 145.000,- Kč,

L. Č., škodu ve výši 30.000,- Kč,

J. Č., škodu ve výši 50.000,- Kč,

H. V., škodu ve výši 200.000,- Kč,

S. V., škodu ve výši 1.010.000,- Kč.

Podle § 229 odst. 2 tr.ř. byli poškození Ing. F. M., E. U., Ing. L. H., J. Š., MUDr. M. K., J. G., O. R. a H. Č. odkázáni se zbytkem svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních a podle § 256 tr.ř. byla odvolání poškozených Ing. L. H., Ing. F. M., MUDr. M. K., J. Š. a E. U. jako nedůvodná zamítnuta.

Následně podal obviněný P. V. prostřednictvím svého obhájce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.1.2009, sp. zn. 1 To 53/2008, dovolání s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), písm. l) tr. ř.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolatel namítá, že hodnocení důkazů je v extrémním rozporu s provedeným důkazy, což opravňuje k podání dovolání i ze skutkových důvodů. V této souvislosti pak hodnotí znalecký posudek znalce Ing. C., který označuje za základní důkaz pro své odsouzení. Dále poukazuje na to, že společnost až do vstupu do likvidace plnila všechny závazky podle uzavřených smluv, což vylučuje, že by jednal v úmyslu způsobit následek, který je mu přisuzován. Obviněný dále uvádí, že není pravdou, že měl vědomost o stavu společnosti M., a.s., když tato skutečnost není prokázána žádným důkazem, provedené důkazy jsou neúplné a jsou hodnoceny jednostranně v jeho neprospěch v rozporu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Dovolatel se domnívá, že mu nebyla prokázána subjektivní stránka trestného činu. Nesprávné právní posouzení spatřuje obviněný též v uložení nepřiměřeně přísného trestu, který neodpovídá kritériím § 23 a § 31 tr. zák. Nebylo přihlédnuto k předchozímu řádnému životu obviněného a k okolnosti, že konečná škoda bude známa až po ukončení konkursního řízení a lze předpokládat, že bude nižší, než jak je uvedeno v příslušném rozsudku. Obviněný rovněž poukazuje na § 88 odst. 1 tr. zák. s tím, že okolnosti případu vyplývající z celého trestního spisu svědčí jednoznačně v jeho prospěch a na jejich podkladě, pokud nedojde k jeho zproštění, dochází minimálně ke snížení nebezpečnosti souzeného jednání pro společnost, proto není na místě použití přísnější právní kvalifikace. Snížení stupně nebezpečnosti pro společnost ve spojení s desetiletou délkou řízení a čtrnáctiletým odstupem od údajného spáchání trestné činnosti by mělo vést k tomu, že nebude použita nejpřísnější právní kvalifikace podle § 250 odst. 4 tr. zák. Naopak by tyto skutečnosti měly vést k uložení mírnějšího trestu podle § 40 tr. zák. Délka řízení podle obviněného představuje porušení jeho práva na spravedlivý proces ve smyslu § 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod s tím, že sám se na délce řízení nijak nepodílel. Odvolací soud tyto skutečnosti částečně akceptoval pouze nepodstatným snížením tretu odnětí svobody. Dle názoru dovolatele se příslušné soudy měly zabývat otázkou společenské nebezpečnosti ve smyslu § 3 odst. 4 tr. zák. a zánikem nebezpečnosti trestného činu pro společnost ve smyslu § 65 tr. zák. s tím, že s ohledem na délku trestního řízení měly minimálně respektovat § 88 odst. 1 tr. zák. a dospět k závěru o mírnější právní kvalifikaci.

Pokud se týká dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., tak dovolatel namítá, že v předchozím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací vytýkané nedostatky napravil jen nedostatečně.

S ohledem na uvedené skutečnosti obviněný závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky napadené rozhodnutí zrušil, jakož i všechna rozhodnutí jemu předcházející a věc přikázal Krajskému soudu v Brně k novému projednání a rozhodnutí, popř. aby podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že obviněného předmětné obžaloby zprostí z důvodu uvedeného v § 226 písm. b) tr. ř. Současně s dovoláním obviněný navrhl odklad nástupu výkonu tretu odnětí svobody podle § 265o odst. 1 o.s.ř.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v Brně využil svého práva a k dovolání obviněného se vyjádřil. Ve svém vyjádření konstatoval, že námitky ohledně nesouladu skutkových zjištění s provedenými důkazy neodpovídají deklarovanému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť obviněný neuvádí žádné konkrétní skutečnosti, ze kterých by existence takového nesouladu vyplývala. Danému dovolacímu důvodu neodpovídají ani námitky směřující proti výroku o trestu. Dle názoru státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství odvolací soud nepřiměřenou délku řízení dovolateli měřitelným způsobem kompenzoval, když mu s výslovným odkazem na délku řízení snížil uložený trest odnětí svobody o jeden rok. Rovněž námitky týkající se existence subjektivní stránky trestného činu lze pod uvedený dovolací důvod podřadit jen s jistou dávkou tolerance, neboť dovolatel se i v tomto směru uchyluje k námitkám, že mu subjektivní stránka trestného činu nebyla prokázána a že žádný důkaz neprokázal jeho vědomost o společnosti M., a.s., tj. k námitkám primárně skutkového charakteru. Existence minimálně eventuálního úmyslu na straně obviněného však vyplývá již ze skutkového zjištění obsaženého ve skutkové větě. Námitky dovolatele, podle kterých společnost po určitou dobu svoje závazky plnila, jsou z hlediska existence subjektivní stránky trestného činu irelevantní. Pod zmíněný dovolací důvod lze podřadit námitky, podle kterých nebyly splněny materiální podmínky § 88 odst. 1 tr. zák. pro aplikaci kvalifikované skutkové podstaty podle § 250 odst. 4 tr. zák. Státní zástupce Nevyššího státního zastupitelství se domnívá, že v projednávané věci nebyly zjištěny žádné okolnosti, pro které by konkrétní stupeň nebezpečnosti činu pro společnost i přes výši škody téměř čtyřikrát přesahující spodní hranici škody velkého rozsahu, vysoký počet poškozených a delší dobu pokračování v trestné činnosti nedosahoval typového stupně společenské nebezpečnosti ani nejlehčích v praxi se běžně vyskytujících případů trestného čin podvodu, kterými byla způsobena škoda velkého rozsahu. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství uvedl, že základním procesním předpokladem pro použití tohoto dovolacího důvodu je existence rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo rozhodnuto o odmítnutí nebo zamítnutí odvolání. V předmětné trestní věci však odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně částečně zrušil a sám ve věci rozhodl rozsudkem, proto uplatnění citovaného dovolacího důvodu zde nepřicházelo v úvahu. Závěrem státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství konstatoval, že dovolací námitky obviněného, které lze podřadit pod formálně deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jsou zjevně nedůvodné, proto navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné a aby tak učinil v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno obviněným jako osobou oprávněnou prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dovolání obsahuje i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněným naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení odsouzeného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

K otázce zjištěného skutkového stavu věci Nejvyšší soud České republiky poznamenává, že zjištěný skutkový stav věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.) je výsledkem určitého procesu, který spočívá v tom, že soudy musí nejprve zákonu odpovídajícím způsobem provést důkazy, které považují za nezbytné pro zjištění skutkového stavu věci a tyto důkazy musí dále hodnotit v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. Na základě hodnocení důkazů založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu pak dospívá soud ke zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (pro orgán činný v trestním řízení) a tento závěr je pak shrnut ve skutkovém zjištění – skutkové větě. Shora popsané hodnotící úvahy, stejně jako otázka objasňování tohoto skutkového stavu jsou rozvedeny v odůvodnění. V odůvodnění rozsudku (§ 125 odst. 1 tr. ř.) soud stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění přitom musí být patrno, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a trestu.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je pak možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třebaže nejde o trestný čin nebo sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek ve skutkové větě výroku o vině popsán. Z těchto skutečností pak vyplývá, že Nejvyšší soud České republiky se nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a protože není oprávněn v rámci dovolacího řízení jakýmkoliv způsobem nahrazovat činnost nalézacího soudu, je takto zjištěným skutkovým stavem vázán (srov. rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 760/02, IV. ÚS 449/03). Povahu právně relevantních námitek nemohou tedy mít námitky, které směřují do oblasti skutkového zjištění, hodnocení důkazů či takové námitky, kterými dovolatel vytýká soudu neúplnost provedeného dokazování. Ke shora uvedenému je dále vhodné uvést, že závěr obsažený ve výroku o vině je výsledkem určitého procesu. Tento proces primárně spadá do pravomoci nalézacího soudu a v jeho průběhu soudy musí nejprve zákonným způsobem provést důkazy, tyto pak hodnotit podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a výsledkem této činnosti je zjištění skutkového stavu věci. Nejvyššímu soudu České

republiky tedy v rámci dovolacího řízení nepřísluší hodnotit správnost a úplnost zjištěného skutkového stavu věci podle § 2 odst. 5 tr. ř., ani přezkoumávání úplnosti provedeného dokazování či se zabývat otázkou hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. Námitky týkající se skutkového zjištění, tj. hodnocení důkazů, neúplnosti dokazování apod. nemají povahu právně relevantních námitek.

Z předmětného dovolání obviněného vyplývá, že část uplatněných námitek směřuje do oblasti skutkových zjištění a deklarovanému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obsahově neodpovídá. Jedná se o námitky, kdy obviněný příslušnému soudu vytýká existenci extrémního nesouladu skutkových zjištění s provedenými důkazy, konkrétně vytýká nesprávné a jednostranné hodnocení důkazů a neúplnost provedeného dokazování a domáhá se toho, aby některé důkazy, zejména znalecký posudek z oboru ekonomiky, byly hodnoceny jiným způsobem, neuvádí však žádné skutečnosti, ze kterých by existence takového rozporu vyplývala. Jedná se o námitky čistě skutkové, ke kterým nelze při rozhodování o dovolání přihlížet.

Za námitky skutkového charakteru je rovněž nutno považovat námitky týkající se absence subjektivní stránky trestného činu. Obviněný poukazuje na skutečnost, že mu nebyla prokázána subjektivní stránka trestného činu, že žádný důkaz neprokázal jeho vědomost o stavu společnosti M., a.s. a že jeho trestní odpovědnost nelze dovodit pouze z faktu, že byl jednatelem společnosti A.G. I., spol. s r.o. Existence minimálně eventuálního úmyslu na straně obviněného ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. však vyplývá již ze skutkového zjištění obsaženého ve skutkové větě výroku rozsudku soudu prvního stupně, podle kterého odvolatel „s ohledem na způsob hospodaření a finanční stav společnosti A.G. I., spol. s r.o., věděl, že smluvní závazky společnosti pravděpodobně nebude schopen splnit v případě většiny poškozených a byl srozuměn s tím, že podíl na zisku v vklad jim eventuálně nebudou vyplaceny“.

Podle ustanovení § 250 odst. 1, 4 tr. zák. se trestného činu podvodu dopustí ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou a bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let, způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Nejvyšší soud České republiky se po prostudování předmětného spisového materiálu ztotožnil s názorem soudů obou stupňů rozhodujících ve věci v tom, že systém vytvořený obviněným a fungující jako tzv. pyramida po určitou dobu umožňoval uspokojování klientů, když nejnovější tišší společníci svými vklady financovali vyšší a starší články systému. Obviněný jakožto jednatel firmy A.G. I., spol. s r.o., odmítá nést odpovědnost pouze z titulu své funkce jednatele. S tím však nelze vyslovit souhlas, neboť obviněný byl jediným jednatelem uvedené firmy a jako takový statutární orgán je pak plně odpovědný za veškerou činnost, kterou firma s jeho vědomím a z jeho impulsu provozuje. Obviněný připouští, že v několika málo případech sám uzavřel smlouvy s tichými společníky, které osobně seznámil s reklamou v tištěné podobě, obsah letáku jim vysvětlil a společnost A.G. I., spol. s r.o., prezentoval jako společnost s majetkem ve výši 300 milionů Kč, která vyinkasované peníze od tichých společníků dále půjčuje. Podobným způsobem pak byly uzavírány další smlouvy a byli informování další tišší společníci. Je tedy zcela nesporné, že tento mechanismus byl založen a fungoval jednoznačně z vůle obviněného P. V. Ze závěrů znaleckého posudku vypracovaného Ing. J. C. vyplývá, že společnost svým hospodařením nevytvářela žádné volné zdroje, její hospodaření je charakterizováno jako ztrátové již od jejího založení, tj. od roku 1994. Vykazované hlavní směry podnikatelské činnosti ve své podstatě nepřinášely žádné významné efekty, proto návratnost vložených prostředků tichých společníků z efektivního hospodaření společnosti byla velmi riziková. Hospodaření společnosti nebylo efektivní, nemohlo zabezpečit navrácení vkladů tichých společníků, a to ani v nominální hodnotě. Je proto možno uzavřít, že pokud někteří klienti byli uspokojeni, stalo se tak z peněz inkasovaných od jiných poškozených, nikoli z prostředků získaných nějakými lukrativními aktivitami společnosti. V průběhu dosavadního řízení bylo jednoznačně a nesporně

prokázáno, že společnost A.G. I. reálně majetek nikdy nevlastnila a že její základní jmění bylo tvořeno po jeho navýšení téměř ze 100 % nepeněžitým vkladem společnosti A.G. F., v níž byl obviněný rovněž jednatelem a tento vklad spočíval v akciích společnosti M., a.s., na jejíž majetek byl dne 13.5.1996 prohlášen konkurs. Z uvedeného je zřejmé, že z důvodu zcela evidentní personální a kapitálové propojenosti uvedených firem si obviněný musel být vědom skutečnosti, v jaké situaci se firma M., a.s., nachází a jaká je alespoň přibližná hodnota jejích akcií.

Soudy obou stupňů rozhodující ve věci tedy dospěly ke správnému závěru, že obviněný P. V. svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. Jeho námitky, podle kterých společnost po určitou dobu svoje závazky plnila, jsou z hlediska existence subjektivní stránky trestného činu zcela irelevantní.

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti Nejvyšší soud České republiky shledal, že výrok o vině napadeného rozhodnutí ani řízení, které mu předcházelo, netrpí těmito vytýkanými vadami, proto by bylo na místě dovolání obviněného ohledně výroku o vině napadeného rozhodnutí v tomto směru odmítnout.

Obviněný však dovolání podal i do výroku o trestu napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci s tím, že nebylo přihlédnuto k jeho předchozímu řádnému životu a nepřiměřené délce trestního řízení a že mu byl uložen nepřiměřeně přísný trest, který neodpovídá kritériím § 23 a § 31 tr. zák. Obviněný rovněž poukazuje na § 88 odst. 1 tr. zák. a uvádí, že okolnosti případu vyplývající z celého trestního spisu a zejména délka trestního řízení svědčí jednoznačně v jeho prospěch a na jejich podkladě, pokud nedojde k jeho zproštění, dochází minimálně ke snížení nebezpečnosti souzeného jednání pro společnost, proto není na místě použití přísnější právní kvalifikace.

Nejvyšší soud České republiky je toho názoru, že námitku týkající se nesplnění materiální podmínky § 88 odst. 1 tr. zák. pro aplikaci kvalifikované skutkové podstaty podle § 250 odst. 4 tr. zák. lze podřadit pod deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle zjištění soudů obou stupňů obviněný s poškozenými uzavřel a řádně nevypořádal celkem 501 smluv o tichém společenství, kdy vylákal celkem částku 21.651.725,- Kč a nevyplacena zůstala celková částka nejméně 19.456.366,- Kč. Obviněný se tak obohatil ke škodě cizího majetku tím, že uvedl někoho v omyl a způsobil tak škodu velkého rozsahu, za kterou je třeba považovat dle ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. škodu ve výši nejméně 5 milionů Kč, čímž po formální stránce mohl spáchat trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák.

Zároveň je však třeba vypořádat se se související námitkou dovolatele ohledně nepřiměřené délky trestního řízení a naplnění materiální stránky přísnější právní kvalifikace podle § 88 odst. 1 tr. zák.

Z předloženého spisového materiálu vyplývá, že k zahájení trestního stíhání obviněného P. V. došlo na základě sdělení obvinění podle § 160 odst. 1 tr.ř. ze dne 19.2.1999, které obviněný převzal dne 23.2.1999. V rámci přípravného řízení došlo ke dvojímu výslechu obviněného v přítomnosti jeho obhájce – dne 19.7.1999 (č.l. 868-869) a dne 16.7.2001 (č.l. 870-871), při nichž obviněný využil práva odepření výpovědi. Přípravné řízení bylo ukončeno po seznámení obviněného a jeho obhájce se spisem (dne 15.11.2001 /č.l. 972-973/ a dne 23.11.2001 /č.l. 974-975/) podáním obžaloby u soudu dne 10.1.2002. Dne 13.3.2002 nařídil soud hlavní líčení na dny 24.-26., 28.6.2002 (č.l. 1046-1047), které se však neuskutečnilo z důvodu nepřítomnosti obviněného (č.l. 1517-1518) a jeho žádosti o odročení jednání z důvodu nepříznivého zdravotního stavu (č.l. 1483-1485). S projednáváním věci bylo započato při hlavním líčení dne 9.12.2002 (č.l. 1847-1854), přičemž pokračováno v něm bylo při hlavních líčeních konaných dne 19.12.2002 (č.l. 1856-1864), dne 24.2.2003 (č.l. 1932-1940), dne 25.3.2003 (č.l. 1951-1973), dne 15.5.2003 (č.l. 1991a-2002), dne 13.6.2003 (č.l. 2053) a dne 26.8.2003 (č.l. 2064-2068) – jednání v nepřítomnosti obviněného dle žádosti č.l. 2063). Dne 1.9.2003 došlo k vyhlášení rozsudku (č.l. 2069-2100). Počínaje dnem 2.2.2004 začal soud prvního stupně

doručovat vyhotovení rozsudku a dne 20.5.2004 věc předložil odvolacímu soudu s odvoláním obviněného a poškozené MUDr. K. Odvolací soud dne 7.6.2004 vrátil spis soudu prvního stupně k odstranění nedostatků při doručování rozsudku a po jeho opětovném předložení dne 8.9.2004 (č.l. 2299) o podaných odvoláních rozhodl dne 9.12.2004 (č.l. 2300-2301). Po vrácení věci soudu prvního stupně dne 6.1.2005 (č.l. 2303) došlo k tomu, že státní zástupce vzal obžalobu zpět (č.l. 2345) a po kladném stanovisku obviněného ze dne 16.3.2005 (č.l. 2347) došlo k vrácení věci do stadia přípravného řízení. Dne 2.5.2005 bylo vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného podle § 160 odst. 1, odst. 5 tr.ř. pro dílčí skutky v tomto usnesení uvedené (č.l. 2350-2365) a k vydání usnesení, jímž byla stížnost obviněného proti tomuto usnesení zamítnuta (č.l. 2371-2385) a po výslechu obviněného (č.l. 2394-2395) a seznámení obhájce se spisem (č.l. 2399-2400) byla podána u soudu dne 11.10.2005 nová obžaloba (č.l. 2424-2460). Dne 30.1.2007 došlo (č.l. 2490-2492) k nařízení hlavního líčení na dny 17.-19.4., 24.-26.4., 22.-24.5. a 19.-21.6.2007 a dne 9.2.2007 k vydání rozhodnutí (č.l. 2493), že poškození svá práva mohou uplatňovat jen prostřednictvím společného zmocněnce. Následně bylo hlavní líčení několikrát odročeno z důvodu zdravotního stavu obviněného a zdravotní stav obviněného byl přezkoumán znalcem (viz posudek č.l. 2708-2719). Poté se uskutečnilo hlavní líčení ve dnech 29.1.2008 (č.l. 2757-2763), 30.1.2008 (č.l. 2801-2806, 31.1.2008 (č.l. 2807-2810), 8.4.2008 (č.l. 2850-2867), 9.4.2008 (č.l. 2871-2891), 10.4.2008 (č.l. 2898-2910), 28.4.2008 (č.l. 2928-2936) a 16.7.2008 (č.l. 2952-2984), kdy byl vyhlášen odvoláním napadený rozsudek. Po jeho vyhotovení a vypravení, jakož i po vyhotovení a vypravení opravného usnesení (č.l. 3096), byl spis dne 20.10.2008 předložen odvolacímu soudu, dne 29.1.2009 odvolací soud vyhlásil rozsudek, proti kterému obviněný podal prostřednictvím svého obhájce dovolání a dne 1.6.2009 byl spis předložen Nejvyššímu soudu České republiky k rozhodnutí o dovolání.

Z uvedeného přehledu je zřejmé, že délka trestního stíhání obviněného – od jeho zahájení do (druhého) posuzování věci odvolacím soudem – se blíží 10-ti rokům s tím, že od spáchání předmětného trestného činu uplynulo již téměř 12 let. V průběhu řízení pak Nevyšší soud České republiky shledal několik fází, kdy zůstávaly příslušné orgány činné v trestním řízení zcela nečinnými, resp. kdy jimi nebyly prováděny žádné procesní úkony. Již na počátku přípravného řízení trvalo téměř půl roku od zahájení trestního řízení, než byl proveden první výslech obviněného (dne 19.7.1999) a další jeho výslech se uskutečnil až dva roky poté (dne 16.7.2001). Rovněž doba od vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně (dne 1.9.2003) a předložení věci odvolacímu soudu (dne 8.9.2004) přesahuje dobu jednoho roku. Dne 11.10.2005 byla u soudu prvního stupně podána nová obžaloba ve věci a až dne 30.1.2007 (tedy opět více než po roce) došlo k opětovnému nařízení hlavního líčení. Od vyhlášení rozsudku soudu 1. stupně k předložení spisu odvolacímu soudu uplynul rok a 3 měsíce. Naopak jednání obviněného, pomineme-li objektivní hledisko jeho nepříznivého zdravotního stavu, nijak významně k celkové délce trestního řízení nepřispělo. V těchto souvislostech je třeba zdůraznit fakt, že k řádnému a komplexnímu zahájení trestního stíhání obviněného došlo po více než šesti letech od původního zahájení jeho trestního stíhání (19. 2. 1999 – 2. 5. 2005).

Je nepochybné, že délka trestního řízení v takovém časovém rozsahu nemůže být považována za odpovídající a přiměřenou, a to zejména s přihlédnutím k čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle kterých má každý právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. právo na vyřízení věci v přiměřené lhůtě. Časový horizont toho, kdy je vyhlášeno konečné rozhodnutí ve věci, je neoddělitelnou součástí měřítek celkového spravedlivého řízení. Tento názor vyslovil již v mnoha svých rozhodnutí Ústavní soud (např. sp. zn. I ÚS 554/2004, IV. ÚS 358/1998, I. ÚS 600/2003) a dospěl při svém rozhodování k závěru, že v případě ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody je zároveň třeba zkoumat, zda zásah do osobní svobody stěžovatele je v souvislosti s délkou řízení ještě zásahem proporcionálním či nikoli. Je třeba přihlížet i k tomu, že probíhající trestní řízení negativně ovlivňuje osobní život trestně stíhaného, na kterého je sice do okamžiku právní moci

meritorního rozhodnutí třeba pohlížet jako na nevinného, avšak zátěží pro obviněného je již samotný fakt trestního stíhání.

Problematikou nepřiměřené délky trestního řízení se již ve své rozhodovací činnosti zabýval Ústavní soud České republiky (např. nález sp. zn. I. ÚS 554/2004, II. ÚS 7/2003, II. ÚS 445/98) i Nejvyšší soud České republiky (např. rozhodnutí ze dne 24.9.2008, sp. zn. 7 Tdo 1087/2008, rozhodnutí ze dne 18.6.2008, sp. zn. 3 Tdo 16/2008, rozhodnutí ze dne 6.5.2009, sp. zn. 3 Tdo 507/2009) a při svém rozhodování dospěly k následujícím závěrům:

Obecně podle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu České republiky (srov. např. usnesení ze dne 18.6.2008, sp. zn. 3 Tdo 16/2008, usnesení ze dne 6.5.2009, sp. zn. 3 Tdo 507/2009) lze námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu s výjimkou trestu odnětí svobody na doživotí v dovolání úspěšně uplatnit jen v rámci zákonného důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., tedy jen tehdy, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 31 až § 34 tr. zák. a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. Za jiné nesprávné hmotně právní posouzení, na němž je založeno rozhodnutí ve smyslu důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je možno, pokud jde o výrok o trestu, považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný trest nebo úhrnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu.

Určitý průlom do výše uvedené zásady, a to výlučně pokud jde o nepřiměřenou délku trestního řízení, však představuje judikatura Ústavního soudu, který Nejvyššímu soudu České republiky rozhodujícímu o dovolání jako mimořádném opravném prostředku v rámci svých rozhodnutí opakovaně vytkl, že takovou situaci nevzal dostatečně v úvahu, jestliže ponechal v platnosti rozhodnutí nižšího soudu, které stanovilo stěžovateli nepodmíněný trest odnětí svobody, aniž by byl respektován požadavek spravedlivé rovnováhy mezi omezením práva na osobní svobodu a veřejným zájmem na stíhání a potrestání pachatele. Důvodem takové neproporcionality bylo podle Ústavního soudu nezohlednění délky soudního řízení, stejně jako doby uplynuvší od spáchání skutků, pro které byl obviněný uznán vinným. Ústavní soud v nálezu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/2004, vyslovil názor, že jde-li o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, je zároveň třeba zkoumat, zda zásah do osobní svobody obviněného (čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, dále jen „Listina“), obecně ústavním pořádkem předvídaný, je v souvislosti s délkou řízení ještě proporcionálním zásahem či nikoliv. Ochrana práva na přiměřenou délku řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), resp. kompenzace jeho porušení, může být přitom dosažena i prostředky, jež jsou vlastní trestnímu právu. Ústavní soud zde zdůraznil, že je povinností obecných soudů využít všech takových prostředků, které jim trestní právo poskytuje, k tomu, aby vedle práva na osobní svobodu bylo rovněž kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Úvahy obecných soudů o trestu, případně přímo o trestním stíhání v souvislosti s dobou, která uplynula od spáchání trestných činů, s ohledem na délku trestního řízení, musí být podle Ústavního soudu strukturovány do tří rovin. Jednak je to rovina úvah opírajících se o trestně právní předpisy, dále test proporcionality plynoucí z imperativu právního státu a v něm chápané osobní svobody (rovina ústavní) a nakonec promítnutí délky řízení do ukládaného trestu (rovina Úmluvy o mezinárodněprávní odpovědnosti).

V rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech sp. zn. II. ÚS 7/2003 a II. ÚS 445/98, je poukazováno na to, že při posuzování „přiměřenosti doby řízení“ je třeba vycházet z okolností konkrétního případu, zejména složitosti dané záležitosti, chování účastníků řízení, především pak stěžovatele.

Je-li dovolání obviněného posuzováno z výše uvedených hledisek, je třeba jej považovat za právně relevantní a též důvodné. Z dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu vyplývá, že soud k časovému odstupu od spáchání skutku i k délce trestního řízení přihlédl a obviněnému P. V. snížil uložený nepodmíněný trest odnětí svobody ze 7 na 6 let, což však, dle názoru Nevyššího soudu České republiky, nelze považovat za dostačující.

Pokud by odvolací soud respektoval kritéria vyplývající z výše citovaných nálezů Ústavního soudu, musel by se především zabývat posouzením otázky, zda předmětné víceleté řízení mělo v případě obviněného za následek porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle něhož má každý právo na to, aby jeho věc byla spravedlivě projednána v přiměřené lhůtě. Teprve na tomto základě pak mohl v případě ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody zkoumat, zda zásah do osobní svobody obviněného ve formě nepodmíněného trestu odnětí svobody je v souvislosti s délkou řízení ještě proporcionálním zásahem či nikoliv.

Na tomto místě je také třeba zmínit, že Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 24.9.2008, sp. zn. 7 Tdo 1087/2008, ohledně dané problematiky vyslovil názor, že v souvislosti s nepřiměřenou délkou trestního řízení je také nutno posoudit otázku, zda stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost může být ve smyslu jeho snížení ovlivněn okolnostmi, které nastaly až po spáchání trestného činu. Obecně vzato jde o otázku, zda je namístě rozlišovat stupeň společenské nebezpečnosti trestného činu v době jeho spáchání a stupeň společenské nebezpečnosti trestného činu v době, kdy se o něm rozhoduje.

V demokratickém právním státě je obecně uznávaná zásada, že s postupujícím časem se zeslabuje vazba mezi spáchaným trestným činem a potřebou jeho postihu. To se projevuje tak, že čím delší doba uplynula od spáchání trestného činu, tím méně naléhavá je nutnost, aby jeho pachatel byl postižen. V krajní podobě se tato zásada promítá až do promlčení trestního stíhání, které je důvodem zániku trestnosti činu (§ 67 tr. zák.). Tím je v podstatě vyjádřeno, že po uplynutí promlčecí doby není čin pro společnost tak nebezpečný, aby vůbec byl považován za trestný. Vztah mezi spáchaným trestným činem a potřebou postihu jeho pachatele se postupem času zeslabuje kontinuálně, a nikoli „skokem“ tak, že trestný čin si po celou promlčecí dobu drží původní stupeň společenské nebezpečnosti a teprve momentem, kdy nastává promlčení trestního stíhání, tuto nebezpečnost ztrácí. Kontinuální zeslabování vazby mezi trestným činem a potřebou postihu jeho pachatele v důsledku plynoucího času se na stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost projevuje jeho pozvolným poklesem. Je tedy jen logické, že posuzuje-li se tentýž trestný čin s různým časovým odstupem od doby spáchání, může se jeho nebezpečnost pro společnost jevit různě, a proto i závěry o stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost se mohou lišit v tom smyslu, že čím je uvedený časový odstup delší, tím je stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost obecně nižší. Z toho logicky vyplývá také obecná důvodnost požadavku, aby se při posuzování stupně nebezpečnosti trestného činu pro společnost přihlíželo i k okolnostem, které nastaly v době po jeho spáchání. To, že trestní zákon obecně připouští vliv okolností, které nastaly v době po spáchání trestného činu, na stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost, dokazují i některé další instituty trestního práva, jakými jsou zejména „zánik nebezpečnosti trestného činu pro společnost“ (§ 65 tr. zák.) a „účinná lístost“ (§ 66 tr. zák.). Tyto instituty jsou evidentně založeny na skutečnostech, ke kterým došlo po spáchání činu, jsou důvodem zániku trestnosti činu a jejich materiálním principem je to, že čin s ohledem na dodatečně vzniklé okolnosti přestal být nebezpečný pro společnost. Lze dodat, že ustanovení § 33 písm. h) až k) tr. zák. v souvislosti s výměrou trestu výslovně uvádí takové polehčující okolnosti, které vždy vyvstávají až v době po spáchání trestného činu. Výčet polehčujících okolností je jen demonstrativní, takže přicházejí v úvahu i jiné polehčující okolnosti, které nejsou v ustanovení § 33 tr. zák. výslovně uvedeny a které nastaly až po spáchání trestného činu. Podle § 31 odst. 1 tr. zák. při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne soud k stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.), k možnosti nápravy a poměrům pachatele. Uváží-li se zmíněné

polehčující okolnosti (§ 33 tr. zák.) ve vztahu k hlediskům rozhodným pro stanovení druhu a výměry trestu (§ 31 odst. 1 tr. zák.), pak z toho vyplývá, že polehčující okolnosti podle své povahy ovlivňují stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost nebo možnost nápravy pachatele nebo jeho osobní poměry. Tím je podporován úsudek, že stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost může být v době, kdy se o trestném činu rozhoduje, ovlivněn i okolnostmi, které nastaly po spáchání trestného činu. Připustit vliv okolností, které nastaly po spáchání trestného činu, na stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost, není nijak v rozporu s ustanovením § 3 odst. 4 tr. zák., které upravuje hlediska pro stanovení stupně nebezpečnosti trestného činu pro společnost, byť toto ustanovení neuvádí výslovně žádnou okolnost, která nastala až po spáchání trestného činu. V citovaném ustanovení jde o demonstrativní výčet, takže lze uvažovat i o dalších výslovně neuvedených kritériích. Ustanovení § 3 odst. 4 tr. zák. odkazuje mimo jiné na „okolnosti, za kterých byl čin spáchán“, avšak např. ustanovení § 58 odst. 1 tr. zák. při vymezení předpokladů, za nichž lze podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody, jako jedno z hledisek uvádí „okolnosti případu“. Pojem „okolnosti případu“ je evidentně širší než pojem „okolnosti, za kterých byl čin spáchán“ a může zahrnovat i takové okolnosti, které nastaly po spáchání činu. Uváží-li se znovu, že uložený trest má být podle § 31 odst. 1 tr. zák. přiměřený stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost, možnosti nápravy pachatele a jeho poměrům, je nutné připustit, že „okolnosti případu“ se podle své povahy mohou promítnout i do stupně nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Ustanovení § 31 odst. 1 tr. zák., § 33 tr. zák. a § 58 odst. 1 tr. zák. systematicky spadají do čtvrté hlavy obecné části trestního zákona a pojednávají o trestech, nikoli o právní kvalifikaci činu. Argumentace těmito ustanoveními přesto má své opodstatnění i v rámci úvah o materiální podmínce trestnosti činu a o tzv. kvalifikované skutkové podstatě (tj. o materiální podmínce použití vyšší trestní sazby podle § 88 odst. 1 tr. zák.). Pojem „stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost“ totiž musí mít stejný obsah a stejná kritéria bez ohledu na to, v souvislosti s kterým konkrétním ustanovením je vykládán. Je proto vyloučeno, aby uvedený pojem byl vykládán jinak při rozhodování o vině a jinak při rozhodování o trestu.

Z toho vyplývá, že pokud nějaká skutečnost ovlivňuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, není žádného důvodu vylučovat ji z dosahu hledisek materiální podmínky trestnosti činu, resp. z dosahu hledisek materiální podmínky kvalifikované skutkové podstaty (tj. materiální podmínky použití vyšší trestní sazby podle § 88 odst. 1 tr. zák.), a odkazovat ji jen do oblasti rozhodování o trestu. To, co ovlivňuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, musí být primárně vzato v úvahu již při posuzování trestnosti činu, to znamená v rámci zkoumání materiální podmínky trestnosti činu nebo v rámci zkoumání materiální podmínky tzv. kvalifikované skutkové podstaty (tj. materiální podmínky použití vyšší trestní sazby podle § 88 odst. 1 tr. zák.). V úvahu to přichází zejména u těch trestných činů, jejichž tzv. kvalifikované skutkové podstaty jsou odstupňovány podle výše škody jako následku. U těchto trestných činů lze např. učinit závěr, že určitá škoda, která formálně naplňuje zákonný znak „škoda velkého rozsahu“, se s ohledem na materiální pojetí okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby posoudí jen jako „značná škoda“, a to z toho důvodu, že nezvyšuje podstatně stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost vzhledem ke skutečnostem, které nastaly po spáchání činu. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24.9.2008, sp. zn. 7 Tdo 1087/2008)

Příslušný soud proto může při právní kvalifikaci skutku posoudit stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost i se zřetelem k okolnostem, které nastaly po spáchání činu, aniž by tím porušil nějaké ustanovení trestního zákona.

Předmětem daného trestního řízení je rozhodování o skutku, který byl spáchán před 12 lety a trestní řízení trvalo téměř 10 let, přičemž se nejednalo o nějak významně komplikovanou trestní věc (jako důkaz byly použity výslechy svědků, dostupné listinné důkazy, znalecký posudek). Již tyto okolnosti samy o sobě by neměly zůstat bez vlivu na stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Míru

tohoto vlivu je třeba posoudit i se zřetelem k tomu, čím byl uvedený časový odstup způsoben. Zjištění, že v době po spáchání činu obviněný vedl řádný život, že k průtahům v řízení nedošlo jeho zaviněním a že trestní řízení trpělo nesoustředěností a pochybeními orgánů činných v trestním řízení by mělo mít na posouzení stupně nebezpečnosti trestného činu pro společnost, pokud je tento stupeň hodnocen k době rozhodování Vrchního soudu v Olomouci, rovněž svůj podstatný vliv.

Soudy prvního a druhého stupně se však při svém rozhodování výše uvedenými názory Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky neřídily, resp. odvolací soud se jimi řídil jen částečně, když s odkazem na délku doby, po kterou je trestní stíhání vedeno, snížil obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody ze 7 na 6 let. Takové rozhodnutí však není možno považovat, vzhledem k nepřiměřené délce trestního řízení za dostatečné. Odvolací soud se především nezabýval vlivem nepřiměřené délky trestního řízení na přísnější právní kvalifikaci jednání obviněného se zřetelem na ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák.

Obviněný své dovolání opírá dále o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který spočívá v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) a g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

K první části dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Nejvyšší soud uvádí, že tento dovolací důvod má zajišťovat nápravu tam, kde soud druhého stupně měl v řádném opravném řízení přezkoumat určité rozhodnutí napadené řádným opravným prostředkem po věcné stránce, ale místo toho, aniž byly splněny procesní podmínky pro takový postup, opravný prostředek (odvolání nebo stížnost) zamítl nebo odmítl podle § 253 odst. 1 nebo odst. 3 tr. ř. (u odvolání), u stížnosti podle § 148 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. Jinými slovy řečeno, obviněnému nesmí být odepřen přístup k soudu druhého stupně, jsou-li splněny podmínky pro meritorní přezkum napadeného rozhodnutí.

V dané věci se však o takový případ nejedná. Je zřejmé, že odvolacím soudem byl rozsudek soudu prvního stupně po věcné stránce přezkoumán. Za této situace není rozhodující, že při svém rozhodování odvolací soud považoval námitky obviněného uvedené v odvolání pouze za částečně důvodné. Tím, že odvolací soud postupem podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, je zřejmé že odvolání obviněného podrobil meritornímu přezkumu. Lze tedy uzavřít, že obviněnému nebyl přístup k soudu druhého stupně nikterak odepřen. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v této první části nemohl obviněný žádnými námitkami naplnit.

Jde-li o druhou alternativu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., Nejvyšší soud České republiky vycházel z toho, že prostřednictvím tohoto dovolací důvodu byl uplatněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud České republiky se s touto částí dovolání tedy výše vypořádal přímo v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto na toto odůvodnění (viz. výše) odkazuje.

Vzhledem k důvodům podrobně rozvedeným v předcházejících odstavcích Nejvyšší soud České republiky dovoláním napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.1.2009, sp. zn. 1 To 53/2008, v celém rozsahu zrušil včetně všech dalších rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Rozsudek odvolacího soudu musel být zrušen v celém rozsahu, tedy i ve výroku o náhradě škody, neboť v úvahu přichází i jiné rozhodnutí o vině – právní kvalifikace podle § 250 odst. 1, odst. 3 tr. zák. Věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí tomuto soudu proto, že v rámci odvolacího řízení, byť nedostatečně, přezkoumával právní kvalifikaci jednání obviněného i

nepřiměřenou délku trestního řízení. Přihlédnuto bylo i k rychlosti a délce řízení, která by byla při přikázání věci soudu 1. stupně nepochybně delší.

Věc se tak vrací do stadia, kdy Vrchní soud v Olomouci bude muset znovu přezkoumat rozhodnutí soudu prvního stupně o vině a trestu obviněného P. V. V novém řízení o této věci, v němž je rozhodující soud vázán právním názorem, který k projednávaným otázkám, a to s odkazem na citovaná rozhodnutí Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky vydaná v analogických případech, ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud České republiky (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Bude tedy povinen odstranit vytýkané vady, zejména výrazně zohlednit nepřiměřenou dobu skutkově nekomplikovaného trestního řízení a v tomto rámci znovu posoudit, že v případě obviněného došlo k jím nezaviněným dlouhodobým průtahům v řízení, které trpělo nesoustředěností a pochybeními orgánů činných v trestním řízení, a v důsledku toho došlo zároveň k porušení jeho výše uvedených základních práv garantovaných Listinou základních práv a svobod a Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod. Současně bude nutno zvážit, zda s odkazem na ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. je splněna materiální podmínka pro použití vyšší trestní sazby stanovené v § 250 odst. 1, 4 tr. zák. vzhledem ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nikoli v době jeho spáchání, ale v době, kdy se o něm rozhoduje, a to se zřetelem na nepřiměřenou délku trestního řízení. Na tomto základě pak bude nutno zvážit způsob odpovídající kompenzace, které - jak Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje - lze dosáhnout i prostředky, které jsou vlastní trestnímu právu, když vzhledem ke všem shora uvedeným okolnostem bude muset posoudit i možnost uložení trestu odnětí svobody nespojeného s jeho výkonem, tedy zda zásah do osobní svobody obviněného je v souvislosti s délkou řízení ještě proporcionálním zásahem či nikoliv. Své závěry k výš naznačeným relevantním právním otázkám pak soud ve svém novém rozhodnutí (rozsudku) v rozsahu předpokládaném v ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. náležitě vyloží a odůvodní.

O zrušení napadeného rozhodnutí a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí Nejvyšší soud České republiky rozhodl v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, když s ohledem na povahu věci je zřejmé, že zjištěné vady nelze odstranit ve veřejném zasedání.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)